

Cursiefje februari 2025 door Jannie Nijwening

Etty Hillesum is een joodse Nederlandse vrouw, die tijdens de Tweede Wereldoorlog een dagboek bijhoudt.

Ze beschrijft wat er gebeurt, hoe de wereld voor joden steeds kleiner wordt. Overal bordjes: verboden voor joden...

En ze beschrijft wat er binnenin haar gebeurt.

Haar dagboek is voor mij een blijvende bron van inspiratie.

Midden in de oorlog, in 1942, beschrijft ze een gesprek met een vriend.

Ze zegt tegen hem, tegen Klaas, de oude en verbeterde klassenstrijder:

“We hebben nog zoveel met onszelf te doen, dat we aan haat tegenover onze zogenaamde vijanden nog niet eens toe zouden moeten komen”, zegt ze. En dat ze eigenlijk helemaal niet gelooft in wat men noemt ‘slechte mensen’.

En dan schrijft ze verder:

“Klaas maakte een vermoeid en moedeloos gebaar en zei: maar wat jij wilt, duurt zo lang, zoveel tijd hebben we toch niet?”

En ik antwoordde: maar met wat jij wilt is men nu al die tweeduizend jaar van onze christelijke jaartelling bezig en dan nog die vele duizenden jaren, dat er toch ook al een mensheid was.

En wat vind je van het resultaat, als ik vragen mag?”

Wat is het resultaat, van oorlog, van onze pogingen om het kwaad met geweld uit te roeien? De wereld indelen in goede en slechte mensen en de slechte mensen moeten dood?

Wat is het resultaat?

Maar we zijn hardleers, we blijven ermee bezig...

We geloven in God maar meer nog geloven we in geweld, in het recht van de sterkste.

Als wij als christenen zouden leven in de tijd van Jezus, dan zouden we het hem kwalijk nemen dat hij zich niet wilde aansluiten bij de Zeloten, de groepering die met geweld een eind wilde maken aan de Romeinse bezetting.

Zijn naïviteit zou ons razend maken.

Jezus met zijn praatjes over de vijand liefhebben...

Hij heeft het geweten. Hij werd vermoord.

En Etty heeft het geweten, ook zij werd vermoord.

Maar Jezus leeft voor mij.

Etty leeft voor mij.

Verhalen van liefde, zelfs voor vijanden, blijven de eeuwen door mensen inspireren.

Elke zondagmiddag om 17.00u komt een groep in Nederland wonende Israëliërs bij elkaar op het Spui om te protesteren tegen het geweld tegen Palestijnen. Tegen bezetting, tegen volkerenmoord, tegen deportatie. Iedereen mag zich bij hen voegen in een stil protest, rondom het Lieverdje.

In deze tijd worden we opnieuw opgeroepen te geloven in wapens. We zouden er beter aan doen het evangelie te lezen, of het dagboek van Etty Hillesum: "Het verstoorde leven."

Of te wandelen rondom het Lieverdje.

Zondag, 17.00u.

En de dichteres Wislawa Szymborska.

Ik lees graag het gedicht Einde en begin.

Na elke oorlog moet iemand opruimen.

Min of meer netjes wordt het tenslotte niet vanzelf.

Iemand moet het puin aan de kant schuiven
zodat de vrachtwagens met lijken door kunnen rijden.

Iemand moet waden door het slijk en de as,
de veren van de canapés,
de splinters van glas en de bloederige vodden.

Iemand moet een balk aanslepen om de muur te stutten,
iemand moet het glas in het raam zetten,
de deur in de hengsels tillen.

Fotogeniek is het niet en het kost jaren.

Alle camera's zijn al naar een andere oorlog.

De bruggen moeten terug en de stations opnieuw.
Van het opstropen gaan mouwen aan flarden.

Met een bezem in de hand vertelt iemand
nog hoe het was.
Iemand luistert en knikt met een nog niet afgekletst hoofd.

Maar om hen heen duiken al gauw lieden op
die het begint te vervelen.

Soms zal iemand nog onder een struik
doorgeroeste argumenten opgraven
en naar de vuilnishoop brengen.

Zij die wisten waarom het hier ging,
moeten wijken voor hen die weinig weten.
En minder dan weinig.
En tenslotte zo goed als niets.

In het gras, dat oorzaak en gevolg overwoekert,
moet iemand liggen die
met een aar tussen zijn tanden
lui naar de wolken gaapt.

Tot zo ver de dichteres.
Ze schildert de oorlog, de verwoesting... Geweld en tegengeweld.
In maart komen in Amsterdam mensen samen om te spreken over een
nieuwe vredesbeweging. Ik zal er zijn. Niet omdat ik een antwoord heb.
Maar wel omdat ik geraakt ben door Jezus, door Etty, door mensen die
hebben voorgeleefd dat je het kwade moet overwinnen door het goede.
Ik wil graag bij die beweging horen.